

УДК 378:37.013-052

Галицька Майя Михайлівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник НДЛ освітології
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ
m.halytska@kubg.edu.ua

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ГОТОВНОСТІ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена проблемі визначення та обґрунтування структурних складових педагогічної технології формування у студентів вищих навчальних закладів немовних спеціальностей готовності до іншомовного спілкування; розкрито етапи її впровадження.

Ключові слова: педагогічна технологія; формування готовності до іншомовного спілкування; зміст, форми, методи, засоби, педагогічні умови.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день технологічність стає домінуючою характеристикою професійної діяльності людини, позначає перехід на якісно новий ступінь ефективності, оптимальності, наукомісткості. Технологія – це не мода, а стиль науково-практичного мислення.

А відтак, **мета статті** полягає у спробі розробити та обґрунтувати педагогічну технологію формування у студентів готовності до іншомовного професійного спілкування. Об'єктом пропонованої роботи є процес формування у студентів готовності до іншомовного спілкування. Предметом дослідження є структурні складові педагогічної технології та етапи її впровадження. З огляду на це було визначено завдання - на основі теоретичного аналізу наукової літератури і власних досліджень довести ефективність означеної педагогічної технології.

Виклад основного матеріалу. Поняття «технологія» виникло у зв'язку з технічним прогресом (*techne* – мистецтво, ремесло; *logos* – учіння) і означає сукупність знань про способи і засоби обробки матеріалу [2]. У філософії технологія розуміється як засіб досягнення визначеної мети, як процес перетворення будь-якої діяльності. Технологічність трактується як структурна розчленованість, упорядкованість, доцільна організованість будь-якого процесу соціальної діяльності

на відміну від стихійних природних процесів. Саме з технікою і виробництвом пов'язувався у нас зміст цього слова до останнього часу, що було неправильно. На Заході цей термін завжди використовували і використовують у різних галузях знань і також у педагогіці. Сьогодні і в Україні термін "технологія" використовують не лише в технічному розумінні.

Поняття «педагогічна технологія» останнім часом набуває все більшого поширення в освіті й науці. Його варіанти («технологія навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті») – широко використовуються в психолого-педагогічній літературі та мають сьогодні більше трьохсот формулювань, залежно від того, як автори уявляють собі структуру й складові компоненти освітньо-технологічного процесу [4].

Узагальнюючий матеріал, що стосується термінології, пов'язаної з поняттям «педагогічна технологія», представлено в роботах науковців В.І. Боголюбова, Г.А. Бордовського і В.А. Извозчикова, Ю.В. Васькова, М.В. Кларіна, Н.А. Корсунської, С.О. Сисоєвої М. Кларка, Ф. Персиваля та Г. Еллінгтона, П. Мітчелла та ін.

Наукові пошуки в напрямку оптимізації та удосконалення організації навчально-виховного процесу на різних рівнях освіти, в тому числі й вищій, свідчать про суттєву трансформацію терміну «педагогічна технологія» – від «технології в освіті» (technology in education) до «технології освіти» (technology of education), а потім до «освітні технології» (educational technology). Відповідно визначають три періоди розвитку уявлень про сутність та функціональні особливості терміна «педагогічна технологія». Розглянемо їх.

Перший (40-і – сер. 50-х рр.) відзначається появою в закладах освіти різноманітних технічних засобів представлення інформації, тобто йдеться, насамперед, про застосування досягнень інженерної думки в навчальному процесі. Другий період (сер. 50-х – 60-і рр.) характеризується виникненням технологічного підходу на основі ідеї програмованого навчання. У цей час під технологією освіти розуміли науковий опис педагогічного процесу, що веде до запланованого результату. Протягом третього періоду (70-ті рр.) відбувається поширення бази педагогічних технологій, до якої відносять аудіовізуальну освіту, програмоване

навчання, інформатику, теорію телекомунікації, педагогічну кваліметрію, системний аналіз, психологію навчання, теорію управління. Окрім того активізуються дослідження принципів оптимізації навчального процесу на основі новітніх досягнень науки та техніки. 80-ті рр. ХХ ст. – четвертий етап – характеризують такі складові: створення комп'ютерних лабораторій і класів, вдосконалення педагогічних програмних засобів, використання систем інтерактивного відео [3].

Таким чином, можна підкреслити, що спочатку поняття «технологія» було пов'язане із застосуванням ТЗН, потім – із використанням програмування, далі – із впровадженням ідей системного аналізу навчальної і професійно-педагогічної діяльності. На відміну від поняття «технологія в освіті», що відповідало поняттю «технічні засоби навчання», під «педагогічною технологією» почали розуміти сукупність засобів і методів педагогічного процесу [4].

Науковці підкреслюють невизначеність трактування поняття «педагогічна технологія», спостерігається розбіжність у підходах до визначення сутності, структури цього терміну. У цілому виділяються такі підходи:

- технологія як продукт педагогічної діяльності;
- технологія як процес педагогічної діяльності;
- використання різноманітних технічних засобів у процесі навчання, насамперед – аудіовізуальних;
- педагогічна технологія як система планування, здійснення та оцінювання навчального процесу.

Аналіз позицій сучасних дослідників засвідчує розмаїття підходів до сутнісної характеристики педагогічної технології, яка розглядається як системний метод (С.У. Гончаренко, С.О. Сисоєва, В.І. Євдокимов); дидактична система (О.Я. Савченко, Д.В. Чернілевський); діяльність (В.А. Сластьонін, М.П. Горчакова-Сибірська); порядок, логічність, послідовність (М.В. Кларін); конструювання, проектування навчального процесу (І.М. Богданова, В.Г. Воронов, О.С. Гохберг, В.Ф. Паламарчук); структуроване проектування (В.П. Беспалько, І.П. Підласий); діяльний сценарій організації навчання (І.О. Смолюк) та ін.

Так, Д.В. Чернілевський під педагогічною технологією розуміє комплексну, інтегративну систему, яка включає в себе упорядковану множинність операцій і дій, що спрямовані на засвоєння знань, умінь, навичок та особистісних якостей учнів. Педагогічні технології завжди пов'язані з певними цілями навчання [6]. М.П. Горчакова-Сибірська так трактує це поняття: «Педагогічна технологія – система знань про інструментарій досягнення цілей навчання, спрямована на досягнення цілей навчання, настанова до діяльності і безпосередня діяльність з управління процесом навчання при орієнтації на індивідуальні особливості та рівень підготовки учнів» [1, 17]. Педагогічна технологія також розглядається як упорядкована сукупність дій, операцій, процедур, що інструментально забезпечують досягнення прогнозованого та діагностованого результату в умовах навчально-виховного процесу, що змінюється [4].

Таким чином, під поняттям «педагогічна технологія» розуміємо систему раціональних способів досягнення поставленої педагогічної мети, що виражається у науковій організації навчально-виховного процесу і визначає раціональні й ефективні способи досягнення кінцевих освітньо-культурних цілей. Ми погоджуємося з П.І. Сікорським, який вважає, що поняття «педагогічна технологія» є дещо ширшим, ніж поняття «навчальна технологія», оскільки включає і виховні технології [5].

У науковій літературі постійно наголошується на відмінності методики навчання, окремого прийому від педагогічної технології. Критеріями технологічності можуть бути визнані такі методологічні якості:

- наукова база як опора на певну наукову концепцію засвоєння досвіду, наукове обґрунтування процесу досягнення освітніх цілей;
- наявність чітко та діагностично визначеної цілі, тобто такого представлення понять, операцій, діяльності, що можуть бути коректно виміряні;
- технологічна схема (карта) як представлення навчального процесу у вигляді сукупності окремих функціональних елементів та визначення логічних зв'язків між ними;
- наявність досить жорсткої послідовності, логіки певних етапів вивчення теми (матеріалу, набору професійних функцій тощо);

- системність (логіка процесу, взаємозв'язок усіх його частин; цілісність);
- застосування в навчальному процесі новітніх засобів і способів переробки інформації;
- визначення способів взаємодії учасників навчального процесу на кожному етапі, а також їх взаємодії з інформаційною технікою;
- мотиваційне забезпечення діяльності викладача і студентів, що засноване на реалізації їх особистісних функцій (вільний вибір, креативність, життєвий та професійний смисл);
- керованість, що передбачає можливість цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапного діагностування, варіативного вибору засобів та методів з метою корекції результатів;
- визначення обмежень алгоритмічної та творчої діяльності викладача, припустимих відхилень від загальних правил;
- ефективність, конкурентоспроможність умов сучасного освітнього простору приводять до необхідності гарантії певного стандарту навчання, більш високої порівняно з іншими технологіями, ефективними за результатами та оптимальними за витратами;
- відтворюваність як можливість застосування технології в інших закладах освіти, іншими суб'єктами [4].

Отже, педагогічна технологія повинна відповідати таким основним вимогам: системність, концептуальність, науковість, структурованість, керованість, відтворюваність, запланована ефективність, алгоритмічність, оптимальність витрат, можливість тиражування та перенесення в нові умови.

У контексті нашого дослідження педагогічна технологія виступає теоретичною основою технологізації формування у студентів готовності до іншомовного спілкування, у якій основне місце належить викладачу, рівноправному учаснику комунікативного процесу, що дозволяє активізувати діяльність усіх учасників навчального процесу та посилити творчий і гуманістичний підхід до спілкування. На основі теоретичного аналізу та власних досліджень нами виділено такі

структурні складові педагогічної технології формування у студентів немовних спеціальностей готовності до іншомовного спілкування (див. рис. 1.):

- зміст формування готовності до іншомовного спілкування;
- форми формування готовності до іншомовного спілкування;
- методи формування готовності до іншомовного спілкування;
- засоби формування готовності до іншомовного спілкування;
- педагогічні умови формування готовності до іншомовного спілкування.

Розкриємо їх зміст.

а) зміст формування готовності до іншомовного спілкування:

- сфери та види спілкування;
- теми та типові ситуації іншомовного спілкування та комунікативні наміри,

що виникають у цих ситуаціях;

- мовний та мовленнєвий матеріал, необхідний для здійснення професійного іншомовного спілкування майбутніми фахівцями;

- знання, навички та вміння мовлення.

б) форми формування готовності до іншомовного спілкування:

- практичне заняття;
- самостійна робота;
- спецкурси;
- екскурсії.

в) методи формування готовності до іншомовного спілкування – метод ділової гри;

г) засоби формування готовності до іншомовного спілкування – спеціально розроблена система вправ і завдань;

д) педагогічні умови :

- індивідуальний підхід до студентів;
- проблемний і творчий характер завдань з іноземної мови;
- використання сучасних інноваційних технологій навчання;
- діалогізація процесу навчання;
- моделювання професійних комунікативних ситуацій.

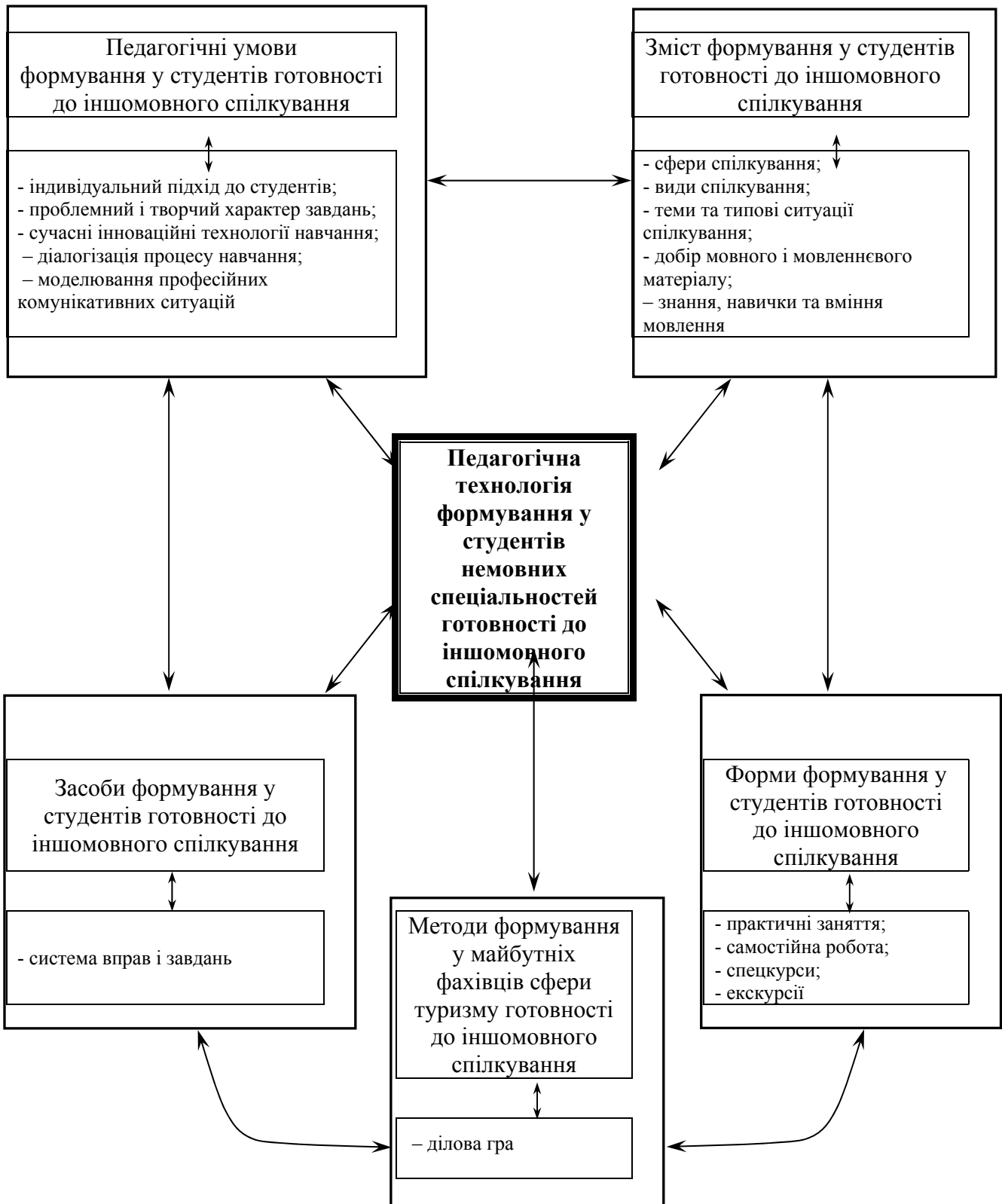

Рис.1. Педагогічна технологія формування у студентів готовності до іншомовного спілкування

Виділені структурні складові дозволили визначити такі етапи впровадження педагогічної технології формування готовності до іншомовного спілкування:

I – етап проектування:

- визначення принципів добору змісту формування готовності до іншомовного спілкування;

- розробка змісту формування готовності до іншомовного спілкування;

- аналіз форм, методів та засобів щодо доцільності їх використання у процесі формування готовності до іншомовного спілкування;

- виявлення педагогічних умов щодо забезпечення ефективності формування готовності до іншомовного спілкування;

II – етап реалізації:

- упровадження змісту формування готовності до іншомовного спілкування у навчальний процес;

- реалізація форм, методів та засобів формування готовності до іншомовного спілкування;

- реалізація педагогічних умов формування готовності до іншомовного спілкування;

III – корекційно-аналітичний етап:

- аналіз ефективності змісту, форм, методів та засобів формування готовності до іншомовного спілкування;

- вироблення рекомендацій щодо внесення корективів відносно змісту, форм, методів, засобів та педагогічних умов формування готовності до іншомовного спілкування.

Висновки. Таким чином, розроблена нами і означена у статті педагогічна технологія формування у студентів немовних спеціальностей готовності до іншомовного спілкування відображає систему раціональних способів досягнення поставленої педагогічної мети, що виражається у науковій організації навчально-виховного процесу і визначає раціональні й ефективні способи досягнення запланованих освітньо-культурних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горчакова-Сибирская М.П. Педагогическая технология: структура, подходы к проектированию // Профессиональное образование. – 2000. - №5. – С. 17-18.
2. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / Уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – К.: Аконтіт, 2003. – Т.1. – 926 с.
3. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг.ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
4. Сисоєва С.О. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк та ін.: За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.
5. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання. – Львів: СПОЛОМ, 2000. – 421 с.
6. Чернилевский Д.В., Филатов О.К. Технологии обучения в высшей школе. Учебное издание. / Под ред. Д.В. Чернилевского. – М.: Экспедитор, 1996. – 288 с.

Рецензент

Чобітько М.Г. – д. пед. н., проф..

Стаття надійшла до редакції 17.05.2014

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ГОТОВНОСТИ К ИНОЯЗЫЧНОМУ ОБЩЕНИЮ

Галицкая Майя Михайловна

кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник НИЛ освитологии

Киевский университет имени Бориса Гринченка, г.Киев

m.halytska@kubg.edu.ua

Аннотация. Стаття посвящена проблеме определения и обоснования структурных составляющих педагогической технологии формирования у студентов высших учебных заведений неязыковых специальностей готовности к иноязычному общению; раскрыто этапы ее внедрения.

Ключевые слова: педагогическая технология; формирование готовности к иноязычному общению; содержание, формы, методы, средства, педагогические условия.

EDUCATIONAL TECHNOLOGY OF FORMATION OF UNIVERSITY STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES READINESS TO FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION

Mayya M. Halytska

PhD in pedagogics, senior researcher of Osvitology Lab

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv

m.halytska@kubg.edu.ua

Abstract. The article deals with the problem of definition and justification of the structural components of educational technology in the formation of university students of non-linguistic specialties readiness to foreign language communication; series stages of its implementation.

Key words: pedagogical technology; forming of readiness to foreign language communication; content, forms, methods, tools, pedagogical conditions.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Gorchakova-Sibirskaja M.P. Educational technology: the structure, design approaches // Professional'noe obrazovanie. – 2000. - №5. – P. 17-18. (in Russian)
2. New Dictionary of Ukrainian language in three volumes / Uklad. V.V. Yaremenko, O.M. Slipushko. – K.: Akonit, 2003. – T.1.– 926 p. (in Ukrainian)
3. Educational technology: training and methodical manual / O.M. Piekhota, A.Z. Kiktenko, O.M. Liubarska ta in.; Za zah.red. O.M. Piekhoty. – K.: A.S.K., 2001. – 256 p. (in Ukrainian)
4. Sysoieva S.O. Teaching technology in continuous professional education: Monograph / S.O. Sysoieva, A.M. Aleksiuk ta in.; Za red. S.O. Sysoievoi. – K.: VIPOL, 2001. – 502 p. (in Ukrainian)
5. Sikorskyi P.I. Theory and Methods of differentiated education. – Lviv: SPOLOM, 2000. – 421 p. (in Ukrainian)
6. Chernilevskij D.V., Filatov O.K. Technologies of learning in higher education. A training edition. / Pod red. D.V. Chernilevskogo. – M.: Jekspeditor, 1996. – 288 p. (in Russian)